здійснення кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю у новоМу КПК регламентовано главою 40, де передбачені особливості проведення відповідних експертиз а також можливість та умови участі V такому провадженні суб'єктів кримінального процесу тощо.

Частиною 2 ст. 517 КПК закріплено положення, відповідно до якого «процесуальні рішення не повинні містити відомостей, що становлять державну таємницю». Відповідно до ст.110 КПК процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду. Судове рішення приймається у формі ухвали або вироку, а рішення слідчого, прокурора приймається у формі постанови. Також процесуальним рішенням є обвинувальний акт, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування. Тобто можна зробити висновок, що перелічені процесуальні акти (ухвала вирок, постанова, обвинувальний акт), окрім вимог Щодо змісту (110, 291, 369, 371-374 КПК) також повинні відповідати ще одній вимозі, а саме не містити відомостей, що становлять державну таємницю.

Доречно також сказати, що на нашу думку, процесуальні рішення, які не отримали свого матеріального закріплення у вигляді відповідного процесуального документу важко вважити рішеннями остаточними і такими, що мають юридичну силу. Тобто не повинні містити відомостей, що становлять державну таємницю не «процесуальні рішення», а «процесуальні документи», якими ці рішення закріплюються.

Слід також звернути увагу на норму, закріплену у ч.7 ст.517 КПК, відповідно до якої «здійснення кримінального провадження, яке містить державну таємницю, не є підставою для обмеження прав його учасників, крім випадків, передбачених законом та обумовлених необхідністю забезпечення охорони державної таємниці».

Вважаємо, що положення ч.ч.3,4,7 ст.517 КПК та ст.45 КПК не обмежують, а вже порушують права учасників кримінального провадження, адже протирічать ст.59 'Конституції України якою передбачено право кожного на вільний вибір свого захисника, яким може бути особа, що є фахівцем у галузі права і за законом (нажаль такого закону ще не прийнято) має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи (див. Рішення Конституційного Суду N 13-рп/2000 від 16.11.00). А відповідно до ст.64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених самою Конституцією.

Тобто гостре питання щодо вільного вибору захисника набуває ще більшої актуальності у кримінальних провадженнях, які містять відомості, що становлять державну таємницю, адже обмежене коло захисників (якими можуть бути тільки адвокати (ст.45 КПК)) звужується ще більше і лише до тих адвокатів, які мають допуск до державної таємниці.

Отже, з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу Україна зробила великий крок вперед до сучасних стандартів кримінального судочинства та адоптувала кримінально процесуальне законодавство до вимог сьогодення. Хоча, нажаль, у цьому законодавстві ще існують певні суперечності, що потребують відповідного законодавчого вирішення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 №4652^1 // Голос України. - 2012. - 19 травня (№ 90-91). - С. 9-56.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

Дідик Сергій Євгенович, кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України

Незважаючи на значний розвиток законодавства та наявність напрацювань в сфері кримінально-правової охорони правосуддя, залишається дискусійним ряд теоретичних питань. Зокрема, питання визначення об'єкту злочинів проти правосуддя, відповідальність за які регламентується розділом ХУШ чинного Кримінального Кодексу України (далі КК України). Це пов'язано з відсутністю на сьогоднішній день на законодавчому рівні

визначення поняття «правосуддя» і в теорії права не існує єдиного підходу до його розуміння.

До прийняття КК України 1960 р. під поняттям «правосуддя» в кримінальному праві розуміли судову діяльність щодо розгляду та вирішення справ. З появою в зазначеному кодексі розділу, що передбачав відповідальність за злочини проти правосуддя, поняття «правосуддя» в кримінальному праві набуває більш широкого значення. Кримінально-правові норми, що були включені в цей розділ, захищали не лише інтереси власне судової діяльності, але й охороняли законну діяльність посадових осіб і громадян, що сприяють здійсненню правосуддя. Таким чином, термін «правосуддя» набув більш широкого значення - кримінально-правового. У зв'язку з цим виникають дискусії: чи є таке розширене тлумачення поняття «правосуддя» доречним чи не суперечить воно законодавству? Також виникає ряд проблем при визначенні об'єкту злочинів проти правосуддя.

Законодавець, приймаючи КК України 2001 р., перейнявши тенденції КК України 1960 р., об'єднав зазначені норми за ознакою родового об'єкта у окремому розділі XVIII «Злочини проти правосуддя». У вказаному розділі передбачається відповідальність не лише за злочини власне проти правосуддя, а також відповідальність за злочини, що вчинюються особами, які сприяють здійсненню правосуддя. Це зумовлює існування у юридичній літературі двох підходів до визначення поняття «правосуддя». Перший - традиційний: під правосуддям розуміють правозастосовчу діяльність суду з розгляду і вирішення у встановленому законом процесуальному порядку віднесених до його компетенції цивільних, господарських, кримінальних і адміністративних справ з метою охорони прав та свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб та інтересів держави.

Другий підхід щодо розуміння правосуддя є ширшим і на думку деяких науковців таким, що відповідає сучасним віхам розуміння правосуддя. Прибічники такого підходу під правосуддям розуміють не лише діяльність судових органів, а й діяльність органів, що сприяють здійсненню правосуддя, зокрема, органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та органів, які відають виконанням судових рішень, вироків і призначених покарань.

Вчені, розглядаючи родовий об'єкт злочинів проти правосуддя, наголошують, що під ним об'єднано всі злочини, які посягають на діяльність самого суду при здійсненні ним правосуддя, всіх органів, які сприяють шляхом судочинства здійсненню судом його функцій, а також органів, які забезпечують виконання рішення, вироку і призначеного ним покарання. Однак доречно зазначає О.О. Кваша, що наведені аргументи не є підставою для судження про рівнозначність змісту понять «правоохоронні органи» і «органи правосуддя». При визначенні об'єкта злочинів проти правосуддя слід виходити з того, що правосуддя здійснюють виключно суди, а правоохоронні органи, які не є органами правосуддя, сприяють його об'єктивному і законному здійсненню.

Законодавець, формуючи розділ XVIII «Злочини проти правосуддя» КК України керувався тим, що справедливість та законність здійснення правосуддя напряму залежить від належної діяльності не лише судових органів, а й органів та осіб, які сприяють здійсненню судом правосуддя і забезпечують виконання його рішень - органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, та органів, які відповідають за виконання судових рішень, вироків і призначених покарань, експертів, перекладачів та ін. Тому норми вказаного розділу охороняють діяльність не тільки судів, але й зазначених органів та осіб, без діяльності яких виконання судом функцій правосуддя було б ускладнене або й неможливе.

На нашу думку, підхід науковців, які розуміють правосуддя в процесуальному (вузькому) і кримінально-правовому (широкому) значеннях недостатньо обґрунтованим. Недоречним є розширене розуміння правосуддя лише на підставі об'єднання у кримінальному законодавстві в одному розділі норм, що встановлюють відповідальність за злочини, що вчинюються органами правосуддя та особами, які сприяють його здійсненню. Поняття «правосуддя» повинно мати одне значення, як в конституційному, так і в кримінальному, цивільному, адміністративному та інших галузях права.

На підставі наведеної аргументації^ на нашу думку, родовим об'єктом злочинів проти правосуддя є встановлений законодавством та поставлений під охорону нормами кримінального законодавства порядок відносин у

суспільстві, що забезпечує нормальну діяльність правосуддя, органів та осіб, що сприяють його належному здійсненню.

Вважаємо, що відповідно до розуміння правосуддя та родового об'єкта злочинів проти правосуддя буде логічним у чинному' КК України розділ XVHI «Злочини проти правосуддя» назвати «Злочини проти правосуддя та порядку діяльності, що сприяє його здійсненню». Таке формулювання назви вказаного розділу дозволить уникнути суперечностей щодо визначення поняття «правосуддя», а відповідно суперечностей відносно визначення поняття «родового об'єкта злочинів проти правосуддя». Також сприятиме однозначному розумінню цих понять та відображатиме більш точно характер злочинів, відповідальність за які передбачена зазначеним розділом КК України.

ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХЩЙ СЛІДЧИМ, ЯК НОВИЗНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Глушко Анатолій Петрович, старший викладач кафедри кримінально- правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Найбільш визначним досягненням у системі розбудови кримінальної юстиції, стало прийняття та впровадження нового Кримінального процесуального кодексу України (КПК України). Втілюючи визначальні гуманістичні ідеї, світові та європейські демократичні цінності у сфері забезпечення основних прав та свобод людини і громадянина, а також сучасний досвід правоохоронної діяльності провідних демократичних країн, новий Кримінальний процесуальний кодекс України пропонує більш ефективну виважену модель виявлення кримінальних правопорушень та проведення досудового розслідування.

Найбільш революційним кроком законодавця стало впровадження у систему досудового розслідування негласних слідчих (розшукових) дій, що, по суті, є оперативними заходами, спрямованими на отримання відомостей про підготовлювані та вчинені злочини з метою їх невідкладного припинення й розкриття. Негласна слідча (розшукова) дія є частиною процесуальної діяльності слідчого та безпосереднім способом вирішення завдань доказування. Основним функціональним призначенням негласних слідчих (розшукових) дій в оновленій системі кримінального процесу України є забезпечення оптимальних шляхів використання у кримінально- процесуальному провадженні інформації, здобутої із використанням негласних сил та засобів, якими послуговується оперативно-розшукова діяльність.

Дослідженню проблем співвідношення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у виявленні, попередженні, припиненні та розкритті злочинів присвячено низку праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених проте, враховуючи останні зміни у законодавстві, що визначають порядок ведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, та існуючі законотворчі ініціативи й тенденції, проблеми використання у досудовому розслідуванні можливостей оперативно- розшукової діяльності потребують нових наукових досліджень з метою пошуку і прогнозування шляхів їх вирішення.

Окремі дії щодо «легалізації» оперативно-розшукової діяльності починає законодавець здійснювати у 2001 році, коли до ч. 2 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року внесено норми, які встановлювали вимоги про документування результатів окремих оперативно-розшукових заходів з метою використання їх у доказуванні в кримінальних справах. Водночас відповідні зміни було внесено до ч. 2 ст. 65 кримінально-процесуального закону, до джерел доказів у кримінальних справах додано протоколи з відповідними додатками, складені за результатами оперативно-розшукових заходів. Наступним кроком стало введення до Кримінально-процесуального кодексу України статей 187, 187-1, які регламентували порядок провадження слідчих дій стосовно накладення арешту на телеграфно-поштову кореспонденцію та із зняття інформації з каналів телеграфно-поштового зв'язку. Незважаючи на те, що ці норми